

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

CHEMAREA CEASULUI DE FAȚĂ

Cu preț de singe tânăr, prin acțiunile și jertfele unei armate viteze în care a bătut inima românească și s-a înfrățit cu poporul din prima clipă, revoluția împotriva tiranului și a tiraniei, care au întunecat sufletele românilor zeci de ani, a izbândit. Acum sintem liberi. Cei mai tineri sînt liberi pentru înția oară din viața lor.

Să dăm slavă lui Dumnezeu pentru aceasta. Să ne amintim veșnic de martiri și să nu uităm că pe jertfa lor s-a clădit libertatea și viitorul nostru. Și să nu ne uităm datorită față de dișii. Să-i bucurăm cu fapta noastră creatoare, cu dăruirea noastră pentru tot ceea ce putem face fiecare, mai mult și mai bine.

Moștenirea lăsată de dictatură, pe toate tărîmurile, sufletească, cultural-artistic și material, e ca cea de după un potop, de după un incendiu, de după un cutremur dezastuos. Teroarea, suspiciunea, cenzura, schimbarea conținutului cuvintelor — căci peste tot minciuna trebuia numită adevăr — mulțimea sufletelor și minților copiilor, toate cer acum eforturi de purificare, de îndreptare, de corectare. Dar mai cer ceva: cer ceva în loc. Trăsături noi de caracter, o altă gândire, alte idei despre frumos, adevăr și dreptate, așa cum sînt ele cu adevărat. Valorile morale pe care ni le-au transmis moșii și strămoșii noștri, printr-o credință din care și-au făcut crez de viață și de nemurire, trebuie să redevină temelia vieții noastre de toate zilele, la sate și la orașe, în sufletele țărănilor ca și în ale muncitorilor și intelectualilor. Ele trebuie să unească pe toți fiii poporului nostru într-o simțire și într-un ideal. Să fie trăsătura comună tuturor. Să ne recunoaștem prin ele ca frați și să ne iubim mai mult. E și porunca lui Dumnezeu, dar e și porunca singelui din care ne-am alcătuit ca popor „din Decebal cel harnic și din Traian cel drept”.

Ce frumos a știut poetul să prindă în cuvinte chipul modelelor noastre originare! să fim harnici, să fim drepi!

Dictatura a dărimat: noi să clădim.

Dictatura a deformat: noi să îndreptăm.

Dictatura a pervertit: noi să purificăm.

Dictatura a încercat să-L înlăture pe Dumnezeu, impunându-ne închinarea la un idol monstruos: noi să-L readucem și să-L primim pe Dumnezeu în sufletele și în viața noastră.

Dictatura a vrut să omoare un popor: poporul a reînviat din morți și și-a redobîndit prin jertfe nemurirea.

Chemarea ceasului de față e să înțelegem bine toate acestea și, cu omenia și cumînțenia românească, scoase în sfîrșit la lumină, să trecem toți la înfăptuirea de noi înșine și de țară nouă.

Chemarea ceasului de față e chemarea la muncă în sfîrșit cu adevărat pentru noi înșine. Și la o bună înțelegere a libertății. Să învățăm să fim liberi, spun tot mai mulți. Să învățăm ce e aceea democrație, căci și acest cuvînt a fost pervertit. Să învățăm însă, mai presus de toate, să fim oameni. Căci dictatura s-a străduit sistematic să ne dezumanizeze, să facă din noi roboți. Poporul zicea din străbuni: „Cutare e omul lui Dumnezeu”. Să învățăm să fim și oamenii lui Dumnezeu. Cei care nu știm. Cei ce n-am știut. Cei care n-am fost lăsați să știm. Căci „omul lui Dumnezeu”, e omul în care se întîlnește Cerul și pămîntul, omul în care coboară Dumnezeu și se sălășluiește cu darul și cu iubirea Lui. Un astfel de om să înviem în noi. Acesta va ști să răspundă așa cum se cuvine chemării ceasului de față.

Indemn preoțimea să-și înmulțească, prin slujire, predică și rugăciune, puterile harice și încreaga vocație, precum și datoria preoțească le-o poruncește, s-o pună în slujba renașterii „omului lui Dumnezeu”.

Poporul nostru cel binecredincios înțelege prin „omul lui Dumnezeu” pe omul bun. Pe omul fără viclenie. Pe omul săritor la nevoile aproapelui. Pe omul care iartă. Pe omul care judecă drept. Pe omul de la care nu vei pleca cu mîinile goale, dacă te-ai dus să-i ceri ceva. Pe omul care nu te va înșela niciodată. Pe bunicul blajin. Pe bunica darnică. Pe tatăl și pe mama care își îndreaptă toată grija spre copii. Pe dascălul generos care îi învață pe alții numai bine.

Preotul trebuie să fie prin definiție „omul lui Dumnezeu”, și să facă din toți cei care i-au fost dați în grijă „oameni ai lui Dumnezeu”!

Chemarea ceasului de față către absolut toți fiii țării eliberate de tiranie e să fie în așa fel, încît despre fiecare să se poată spune: „Iată, acesta e omul lui Dumnezeu”!

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

O DATORIE DE CONȘTIINȚĂ

Ziua de 12 ianuarie 1990 a fost rînduită ca zi de doliu național, în care țara a adus cînstire eroilor căzuți pentru libertate și dreptate în România.

De altfel, chiar de la începutul revoluției, la fiecare slujbă religioasă, s-au făcut pomeniri ale celor care s-au jertfit în lupta împotriva tiraniei, iar poporul, în chip spontan, a transformat locurile sfîntești cu singele eroilor în adevărate altare, unde trecătorii aprind luminări, se roagă și păstrează momente de pioasă reculegere.

Era necesară însă și o zi anume închinată pomenirii eroilor, în care întreaga națiune să le cinstească memoria și să mîngie, în acest chip, și sufletele adînc îndoliate ale familiilor care ni l-au dăruit pe acești neînfricți luptători, ca pe o jertfă cu bună mireasmă adusă pentru libertatea noastră a tuturor.

Va trebui ca această zi să rămînă o dată memorabilă, pe care să o prăznim anual și astfel pomenirea eroilor să fie din neam în neam.

Ar însemna să reînviem astfel vechiul cult al eroilor, practicat altădată cu multă pioșenie.

Ni se impune să ne reîntoarcem la această frumoasă și înălțătoare tradiție, cu atît mai mult cu cît memoria eroilor a fost împletită, în toți acești ani ai dictaturii, prin desăntatul cult al personalității celui care în chip blasfemator era numit „erou între eroi neamului”.

Am încercat cu toți sentimentele de adîncă tristețe cînd vedeam cum adevărații noștri eroi, care au fost domnitorii și luptătorii pentru apărarea ființei naționale erau coborîți în umbra acestui tiran lipsit de respect față de trecutul istoric al neamului și față de marile săi bărbați.

Acum, cînd regimul de teroare a fost înlăturat, se cuvine să reînnoim firul tradiției și să înscrim în calendar, ca pe o sărbătoare, ziua eroilor. E o datorie de conștiință pe care n-o mai putem ignora, după ce o nouă generație de eroi și martiri s-a adăugat la vechile generații de la 1600, 1877, 1916, 1944. Pămîntul țării noastre a fost din nou sfîntit cu singele fiilor și fiicelor acestui eroic popor. S-a confirmat încă odată, cu prisosință, adevărul exprimat de N. Nețescu în cuvintele: „Eroi au fost, eroi sînt încă / Și-or fi în neamul românesc”.

Am înviat ca oameni, am învins!
Milioane de robi ai unui singur ins
Am învins ca Români, am înviat:
Niciînd cerul Țării n-a fost mai curat

Un neam își ridică fruntea din pămînt
Slăvind-u-i pe cei ce, aici, nu mai sînt:
Din ființele lor, cu obraz nepătat,
S-a alcătuit cerul Țării, curat!

Final de prohod

Dar, dacă ochii noștri nu mai sînt
Fîntîni de jale, adîncite-n pămînt,
Să nu-i uităm pe cei plecați dintre noi:
Pe cei mai tineri luptători și eroi!

Gheorghe Stănescu

Colindul elopotului

O, neam al meu, neam de eroi uitați
și de țărani cînstiți ca pita,
neam românesc, mințit de împărați,
tu nu ți-ai împlinit ursita:
trecut prin foc, pe roată zdumicat,
mereu ai sîngerat cu-atîți feciori
cu care-atîtea hoarde-ai vînturat
ori, băjenind prin codrii-ocrotitori,
ai plîns de veci cu-atîtea mume
că nu știi care din apele tale,
oglinzi de cer cu cristaline nume,
nu are un adînc izvor de jale
și nu știi care munte nu ascunde
dureri din leaturi fără de odihnă;
în cugetele noastre cele mai afunde
trăiește-un dor, neîmplinit, de tihnă.
Totuși, harnici și drepiți Români, sculați

și pregătiți nu doar pîinea și vinul:
Voi nu v-ați împlinit destinul
Să fiți lumina lumii, din Carpați!
Sus, nenorocul nu va mai este Domn!
Cum nu au tihnă frunzele în gorun
Să n-aveți pace și să n-aveți somn!
Un clopot nevăzută aud și spun:
Să vă treziți cu sufletele vînd
de dangăte ca de pereți de-aramă, groși!
Nu eu vă sun un clopot de colind,
din buni și din străbuni, din moși-strămoși
sună un clopot peste România:
„A voastră va fi pacea, bucuria
cînd vă veți împlini destinul bun!
Cum nu au tihnă frunzele-n alun
să n-aveți pace, — nepoți și strănepoți —,
Cît nu cunoașteți bucuria toți!
Cu spor, încă din zori, pînă la cină
Să osteniți să fim un neam lumină!

Gheorghe Stănescu

APEL CĂTRE EMIGRAȚIA ROMÂNEASCĂ

România, ca stat independent și suveran, pășește zilele acestea pe un drum nou, democratic, în care cuvîntul LIBERTATE este rostit cu evlavie, durere și bucurie nețărîmîră. Visul, de multe ori nesperat nici de cei rămași în țară, a devenit realitate, realitate palpabilă. Aproape că toate cuvintele limbii române — atît de bogată în sensuri — nu mai pot reda în deplinătatea valențelor avalanșa de sentimente ce ne cuprind sufletele.

Părtași la aceste sentimente înălțătoare s-au dovedit în aceste momente și cei plecați în străinătate de-a lungul anilor din motive politice, economice, de credință sau dor de libertate. Niciînd România nu a cunoscut interes și sentimente de prețuire, compasiune și atașament, ca în aceste zile fierbinți ale revoluției tineretului. Pentru că orice s-ar scrie în unele ziare străine, dornice de știri senzaționale, răsturnarea dictaturii singeroase a fost rezultatul unei revoluții spontane și nu o lovitură de stat. Toate aceste informații false nu fac decît să umbrească minunatul sacrificiu suprem al zecilor de mii de victime căzute în urma opresiunii singeroase fără precedent în istoria unui stat civilizat. Iar noi, cei care am luptat alături de ei și pe care Dumnezeu ne-a păstrat în viață pentru a beneficia de roadele sacrificiului lor, nu avem dreptul să uităm acest lucru nici o clipă!

Gîndurile noastre însă se îndreaptă ardent spre viitor, atît cel apropiat cît și cel îndepărtat. România a cunoscut în aceste puține zile de la revoluție o serie de schimbări, de reforme, ce au uimit nu

(continuare în pag. a 2-a)

Prof. Eugen Lazăr
Muzeul Brukenthal Sibiu

Misiunea de mîine a Bisericii

Ultimele zile ale lunii decembrie din „anul mîntuirii” 1989 ne-au adus nu numai „Vestea cea bună” a Nașterii Domnului nostru Iisus Hristos, împreună cu tradiționalele noastre colinde, ci și bucuria cea nespūsă a eliberării din robia întinerului și a morții. Odată cu Nașterea Domnului am sărbătorit și „învierea neamului românesc”, pe care am așteptat-o — fără exagerare — o jumătate de veac, căci, după cuvîntul rostit în acele zile de unul din marii noștri poeți, „pentru România al doilea război mondial s-a încheiat abia la 22 decembrie 1989”. Aceasta abia la 22 decembrie „ziua națională” a poporului român. O jumătate de veac de suferințe, de jertfe, de pierderi de valori materiale și spirituale, de încetșare a oricărui manifestări libere ale gîndurilor și aspirațiilor noastre! Rememorăm acum, pentru prima oară, cu recunoștință și venerație, doar cîteva nume de teologi români de prestigiu care și-au pierdut viața în închisorile vechiului regim, ca Ilarion Felea, Liviu Galaction Munteanu, Floarea Mureșan, episcopul Nicolae Popoviciu de la Oradea, trimis la mănăstirea Cheia, unde a și murit, dar mai ales sute de preoți de mir ale căror nume nu le cunoaștem încă. Nu putem trece

sub tăcere nici pe aceia care au suferit ani îndelungați de detenție, pe baza unor acuzații absurde și de multe ori imaginare, ca profesorul Teodor M. Popescu sau venerabilul părinte profesor Dumitru Stăniloae, ca părinții arhimandriti Benedict Ghiuș, Sofian Boghiu, Valeriu Vartolomeu Anania, profesorul Ion V. Georgescu (cu mai mulți ani petrecuți în Siberia), ieromonahul Antonie Plămădeală, azi mitropolitul Ardealului, sute de preoți parohi și mai mulți studenți teologi (unii și cite 20 de ani). Lista lor poate fi completată și cu istoricii bisericești — pe atunci foarte înaintați în vîrstă — Ioan Lupaș, Silviu Dragomir și Ștefan Metes, foști membri ai Academiei Române. Am citat doar cîteva nume dintr-o listă de-a dreptul impresionantă, care va trebui să fie cunoscută în întregime. Aș sugera ca unul din acești vrednici slujători ai Bisericii să scrie o carte despre ei înșiși, despre pătimirile lor, în genul celor publicate de preoții Sebastian Stanca din Cluj sau Grigore Popescu din București, în legătură cu suferințele preoților în cursul primului război mondial.

(continuare în pag. a 2-a)

Pr. prof. Mircea Păcuraru

24 ianuarie 1859—24 ianuarie 1990

Unirea Principatelor — opera întregii națiuni

Dorința formării unui stat unitar și eliberat de dominația străină, care a fost prezentă în întreg evul mediu în gîndirea social-politică, planurile militare și diplomatice ale înaintașilor noștri, ale conducătorilor de țară și de oaste, a devenit în epoca modernă idealul suprem al întregii națiuni, țelul ei politic fundamental. Exprîmînd această realitate, Nicolae Bălcescu pe la 1850 scria: „Unitatea națională fu visarea iubită a vînzătorilor noștri cei viteji, a tuturor bărbaților noștri cei mari care intrupară în sine individualitatea și cugetarea poporului, spre a o manifesta lumii. Pentru dînsa ei trăiră, munciră, suferiră și muriră”. Vorbind despre aceeași problemă, Cezar Bolliac consemna în 1853: „Unirea României într-un singur stat nu este o idee numai în capetele citorva români prea înaintați; nu este o idee ieșită din dezbaterile de la '48; ea a fost sentimentul național în toate părțile României de cînd istoria a început a ne spune cîte ceva despre Dacia”.

Verificarea cu putere de convingere a forței și autenticității idealului poporului român de libertate și unitate națională s-a făcut în 1600, prin unirea realizată în timpul lui Mihai Viteazul. Memoria unirii țărilor române în 1600 s-a transmis de la epocă la epocă, de la generație la generație. Dreptul imprescriptibil la unitate și independență a poporului român a re-prezentat, în continuare, o dominantă a gîndirii și acțiunii politice, diplomatice, militare și culturale ale marilor vînzători din Muntenia și Moldova ce au urmat. Aceleași idealuri au înaripat permanent mîntea, inima și pana celor mai înaintate personalități ale culturii românești din întreg evul mediu și din epoca modernă, au format substanța multor scrieri tipărite în cele trei țări românești, alimîntînd focul aspirației multiseculare de unitate a tuturor românilor în podida granițelor artificiale, stabilite de marile puteri pe corpul aceluiași popor și aceleași patrii. Imbrățișat de masele

largi populare, acest ideal a dobîndit o forță de nestăvilit.

Cu multă măiestrie a surprins Mihail Kogălniceanu acest adevăr, pe care, în 1855, l-a consemnat astfel: „Unirea Principatelor a fost visul de aur, țelul isprăvilor marilor bărbați ai României, al lui Iancu Huniade, ca și al lui Ștefan cel Mare, ca și al lui Mihai Viteazul, al lui Vasile Vodă, ca și al lui Matei Basarab. Unirea Principatelor este dar dorința vie și logică a marii majorității a românilor (...) Unirea Principatelor este singurul mod în stare de a consolida naționalitatea românilor, de a le da demnitate, putere și mijloc pentru a împlini mîntea lor pe pămîntul ce li s-a dat spre moștenire”.

Dorința de a înfăptui unirea a căpătat o expresie deosebită în timpul revoluției de la 1848 din țările române. Avînd caracter unitar, revoluția de la 1848 a așezat în centrul ei cerințele desființării serviciilor feudale, introducerii libertății democratice burgheze, înlăturarea dominației străine, realizarea unității și independenței naționale.

Zestrea ideologică și culturală moștenită de la revoluționarii pașoptiști, tradițiile democratice puternice, idealurile de unitate și libertate națională au fost preluate, amplificate și ridicate pe noi trepte, în deceniul următor, de către forțele progresiste ale poporului român. Se verifica în practică adevărul spus de Mihail Kogălniceanu care, în august 1848, aprecia că unirea Moldovei cu Muntenia reprezintă „cheia de boltă, fără de care s-ar prăbuși tot edificiul național”. Același mare cărturar spunea în 1857: „Dorința cea mai mare, cea mai generală, aceea hrînită de toate generațiile trecute, aceea care, împlinită, va face fericirea generațiilor viitoare este Unirea Principatelor într-un singur stat, o unitate care este firească, legiuită și neapărată”. Idealul unirii,

(continuare în pag. a 2-a)

Prof. Paul Abrudan

În amintirea părintelui Arsenie

Erau zile geroase cele de la începutul lui decembrie '89, când ne-a părăsit fostul stareț al mănăstirilor Simbăta și apoi Prislopul, dar despre sfârșitul aceleiași luni, pe măsură ce s-apropia praznicul Crăciunului, jertfele eroicului nostru popor au încălzit inimile tuturor. Într-un fel, însă, și plecarea dintre noi a părintelui Arsenie își are o semnificație a ei. Arestările și deportările prin lagăre, dar mai ales viața de hărțuială neconținută prin care a trecut, atât el cât și alții, sînt tot atîtea dovezi că, în fond, cele două feluri de suferințe (sîngerose și nesîngerose) fac parte din același plan de slăbire, respectiv de nimicire a credinței creștine din sufletul poporului român. De aceea, alături de dogoarea jertfelor acestui Crăciun românesc îndoliat, anii lungi de nedreptăți și amenințări, de care a avut parte și părintele Arsenie, își au, desigur, locul și amintirea lor.

Zian-Vălean Boca (așa se numea înainte de călugărire părintele Arsenie) văzuse lumina zilei în ziua de 29 septembrie 1910, în comuna Vața de Sus, din părțile orașului Brad. Cu toate că am zăcut alături, pe aceeași bancă, vreme de patru ani, pe cînd făceam studiile de Teologie la Sibiu, totuși n-am ajuns să-l pot cunoaște toate adîncurile sufletu-

lui. Rețin totuși cîteva aspecte pe care le socot concludente.

Poate că faptul că nu s-a prea bucurat în tinerețe de căldura unei vieți familiale explică firea sa puțin sociabilă, retrasă, introvertită. Vacanțele le petrecea adeseori la o rudenie a sa. Ne-a impresionat tăria de voință cu care răbda frigul, fiind îmbrăcat adeseori în îmbrăcăminte redusă. Tot astfel abținerea de la bucate mai grele, renunțînd regulat la „porția” de carne din institut.

Nu l-au pasionat prea mult studiul limbilor străine. Cunoștea totuși bine limba franceză și citea cu aviditate studii de psihologie, de caracteriologie, de grafologie, căutînd să se adîncească în descifrarea taințelor sufletului. A iubit de mic desenul, sculptura și mai ales pictura. Îmi amintesc și acum de ușurința cu care interpreta la flaut compoziții destule de pretențioase. Toate acestea erau tot atîtea dovezi care ne ajutau să întrevădem în el pe pictorul și pe duhovnicul de mai tîrziu, care căuta să redea în compoziții clare și în analize psihologice destule adîncuri ale sufletului omenesc.

Se știe că în această privință fostul mitropolit Nicolae Bălan l-a trimis cu bursă la Academia de Arte frumoase din București unde a făcut studii deosebite cu

profesorul Costin Petrescu. În această privință maestrul Costin Petrescu i-a încredințat pictarea la Ateneul Român a scenei privitoare la Mihai Viteazul. Cine vrea să se convingă că în urma acestor studii părintele Arsenie n-a pus în fresca de pe pereții bisericilor la care a pictat doar scene și compoziții creștine remarcabile, ci a sesizat, în linii și culori, adevăruri vii și luminoase ale vieții harice, cum puține s-au realizat la noi, acela n-are decît să cerceteze pictura bisericească din Drăgănescu (Ilfov) ca să nu mai vorbim de tot atîtea lucrări de coloristică și de modelaj cunoscute atît la Simbăta cît și la Prislop. Nu trebuie uitate nici copertele minunate ale primelor patru volume ale „Filocaliei” și ale „Vieții în Hristos”.

În sfîrșit, la „mișcarea” de reînnoire religioasă de la mănăstirea Simbăta, prin care s-a încercat din totdeauna mai ales depistarea patimilor omenești și vindecarea lor prin lucrarea de înduhovnicire creștină, părintele Arsenie și-a adus o contribuție deosebită, care nu trebuie uitată, chiar dacă în metodologia ei au mai rămas destule aspecte de îndreptat.

Pentru toată strădania de bine, Dumnezeu să-l odihnească cu aleșii Săi!

Pr. prof. Teodor Bodogae

MEREU ÎN SLUJBA CREDINCIOȘILOR NOȘTRI

Aceste cîteva rînduri mi-au fost inspirate de discuția avută cu un medic din Brașov, cînd mă aflam împreună cu un grup de francezi, veniți ca mulți alții în țara noastră cu ajutoare pentru cei ce au avut de suferit de pe urma dictaturii și slugilor lui apropiate. Printre acești francezi era și ginerele meu, stabilit în Franța de mai mulți ani, care a organizat o colecție de medicamente, îmbrăcăminte și alimente. O parte din aceste ajutoare au fost lăsate la Cluj-Napoca, iar restul au fost distribuite, la sugestia noastră, următoarelor spitale din Brașov: Militar, Maternitate și celui de copii. De asemenea au fost împărțite pachete și unor familii cu mai mulți copii.

În timp ce se împărțeau medicamentele, respectivul medic mi-a spus: „Părinte, acum puteți sluji credincioșilor fără teamă”, avînd desigur în vedere strădania noastră din timpul dictaturii și mai dinainte, cînd trebuia să facem față torentului ateist oficial, cînd eram nevoiți să recurgem la fel de fel de mijloace spre a fi cît mai aproape de nevoile credincioșilor noștri, cît mai în slujba lor.

Într-adevăr, potrivit cuvintelor Sf. Ap. Pavel (I Cor. 4, 1), preotul este slujitor. El este ales din mijlocul credincioșilor și, după pregătirea dobîndită în școlile teologice, primește prin punerea minilor arhierului și pogorîrea harului dumnezeiesc Sf. Taină a Preotiei. Preotul este apoi trimis în mijlocul credincioșilor, pentru a le vesti Evanghelia Domnului nostru Iisus Hristos și a-l înfrumuseța pe calea mîntuirii. Preotul nu poate fi străin de bucuriile, necazurile și încercările credincioșilor. El se identifică cu ei și caută să-i ajute ori de cîte ori este nevoie.

Se știe în parte, căci totul știe numai Dumnezeu, că în ultimii 40 de ani activitatea preotului a fost îngrijită și urmărită. Slujitorii Bisericii, ai tuturor Bisericilor din țara noastră n-au putut lua o atitudine ostilă, fățișă, în masă împotriva dictaturii, dar aceasta n-a fost în dauna credincioșilor, pentru că astfel a fost salvată viața religioasă publică în general, care altfel probabil ar fi fost interzisă.

Preotul de vocație, preotul adevărat a rămas însă integru, mereu la datorie. Nu trebuie să uităm apoi că

mulți preoți au fost persecutați, închiși sau chemați adesea la securitate și amenințați în tot felul, mulți au fost umiliți, chiar și cei care aveau copii sau alte rude în străinătate, asemenea acelei practici primitive, cînd din cauza greșelii unui membru era pedepsit tot tribul.

Exemple de îngrădire a misiunii preoției sînt multe. Amintim doar cîteva. La marea sărbătoare a învierii Domnului veneau diferiți agenți, care puneau preotului în vedere să nu instaleze stație de amplificare în curtea bisericii. Era apoi întrebare cîți credincioși, mai ales tineri, frecventează biserica. Cu cîte dificultăți se obțineau autorizații pentru reparații, pictură, ca să nu mai amintim de cele legate de construirea unei noi biserici. Preotului îi era interzis să meargă la spital să împărtășească pe credincioșii bolnavi, însă nu renunța, găsind mijlocul de a-și împlini misiunea, i se închideau ușile la multe azile de bătrîni și cămine de copii etc.

Iată însă că Dumnezeu ne-a ajutat și am scăpat de tiranie; zoriile libertății poporului nostru și zoriile adevăratei libertăți religioase au răsărit, prin jertfa atîtor fii iubii ai Patriei. Dar pentru ca jertfa lor să-și împlinească rostul nu este suficient ca societatea să se schimbe numai exterior, ci este necesar ca fiecare membru să-și transforme interiorul. Preotului îi revine în acest context o uriașă îndatorire. El are acum misiunea importantă de a ajuta la reînnoirea reală a sufletelor oamenilor, mutilate de lipsa unei educații spirituale autentice. El trebuie să-l învețe că demnitatea de creștin înseamnă o eternă devenire. Importanța existențială a credinței religioase rezultă din faptul că nu admite neconcordanțe între viața morală, cea intelectuală, cea socială, promovînd integritatea omului. Creștin adevărat nu poți fi decît pe toate planurile, oricînd și oriunde.

Vitiorul cheamă și pe preot la activitate susținută de pe poziția lui, de a vesti preceptele aduse în lume de Mîntuitorul nostru Iisus Hristos: pacea (cf. Luca 2, 14), adevărul (cf. Ioan 14, 6), iubirea (cf. Ioan 13, 34) și unitatea (cf. Ioan 17, 21).

Făcînd acestea, preotul de astăzi intră pe făgașul misiunii sale din trecut, slujind lui Dumnezeu prin slujirea responsabilă a credincioșilor săi.

Pr. Zenovie Moșoiu

Caracterizare a sătenilor roheni

(Continuare din pag. a 2-a)

frazei sînt absolut sigur că le este familiar: „Lucrurile de care sîntem înlăntuiți pe acest pămînt sînt ireale, dar lanțurile care ne leagă de ele sînt cum nu se poate mai reale.”

Deosebirea dintre realitate și irealitate sînt înclinat a crede că o fac precis, cu o siguranță psihică și mintală care nu dă greș. Falsul idealism nu prinde la ei, cum nu prind vorbe goale; de crezut cred ce văd, nu ce li se îndrugă, de zicală nu crede bărbate ce vezi cu ochii, crede ce-ți spun eu” — așa nițel trivială cum se află, dar mărturisind o superbă fermitate a gîndirii și capacității ei de a nu se lăsa amețită — tîm mereu seama spre a o respinge cu un suris disprețuitor și hotărîrea de a-și acorda încrederea numai realităților strîngente.

Reale sînt pentru ei: pîinea (grija căreia falsul idealism ar dori să le-o prezinte ca dovadă de robie a pîntecelui, dar pe care ei o consideră sfințită: o păstrează la loc de cinste, o taie capul familiei, o prezintă dimpreună cu sarea ospetilor de seamă în semn de bun sos, de cade cumva o fărîmă dintr-însa o ridică deîndată cu mult respect), casa, pămîntul, familia, munca, faptele bune, cumsecădenia (supremul compliment ce-l pot face: om de ispravă, om de treabă, om dintr-o bucată, care nu min-

tește), credința și ceea ce — cu un termen mai larg și anevoie de definit — casele lor care le sînt nu simple — aș numi rădăcinile. Sînt legați de spații locative ci vatră și cîmîn pe unde — ar zice Mircea Eliade — trece (pentru fiecare în parte) axa lumii, ael *axis mundi* ce pune casa în mijlocul legăturii cu temelile stihiale ale așezărilor omenești. Din acest punct de vedere rohenii nu se deosebesc de sătenii celorlalte regiuni ale țării ori de țărani din lumea întreagă: englezii deosebesc și ei *house* (construcția, clădirea) de *home* (cîmîn), francezii *maison de foyer*, germanii *Haus de Wohnung* (ideea e aceeași: casa omului nu e numai clădirea materială, e vatră lui părintească, porțiunea lui de spațiu universal, reședința lui sufletească).

Cît privește pîinea, ca și în cazul referirii de mai sus la Simone Weil, nu-i probabil că l-au citit pe Nicolae Berdiaev, dar indiscutabil este că judecă întocmai ca el: pîinea pentru mine, ca ins, e o problemă materială, dar pîinea apropielui meu este pentru mine o datorie spirituală. Și ce bine se pricepe, cît de subtil, să deosebească realitatea de irealitate; păcatul — oricît le-ar da tircoale — îl știu prea bine că-l umbră și vis, frumusețea trupestă știu că este trecătoare, sănătatea o ghicesc subredă și nestatornică, necredința simplă fantasmagorie la mîinți trufașe, grăbite.

De-aș fi întrebat care-i substantivul cel mai potrivit pentru a le defini atitudinea față de viață, aș răspunde fără șovăială: *înrădăcinarea*. Prin casa, băutura și grădina lor — care laolaltă li-s vatră — prin biserica satului, prin locașul de veci al strămoșilor, prin locul de arătură ori de pășune, prin stîna, prin orizontul lor limitat în kilometraji dar nu și în potențe spirituale, sătenii din Rohia ori din cît mi-a fost dat să cunosc din întreaga Țară a Lăpușului îmi apar din ce în ce mai limpede a fi înfiți într-o realitate cu desăvîrșire nesordidă, neîngrădită, neșubjugată vorbelor fără conținut; într-o realitate afectivă amplă și cuminte, la jumătatea drumului (distanței) dintre cer și pămînt; și perfect conștienți de adevărul formulat cîndva de Victor Hugo: „mergem spre cer călcînd pe pămînt”. Înrădăcinat ca și numeroși fagi, brazi, mesteceni și paltini ai „țării” acesteia, dar și ca ei privind spre înălțimi, întelegînd realismul adînc al creștinismului, care-l face invulnerabil la orice verbalism.

Un neam de oameni oarecum duri, negrăbiți în a-și acorda prietenia, stîma ori încrederea, dar ospitalieri, surprinzător de manieră, neamăgiți, neîncrunțați, neposomorîți, iubitori de frumos și chiar de fărîcie, darnici, — și mai presus de orice despreț (anevoile poți interpuce un vîl între ochii lor și realitate), neubitori de la o judecată unde vor fi luate aminte orice fel de fals idealism, cu gîndul faptele, nu vorbele meșteșugite ori în-calcite.

Semnalăm... Semnalăm...

● „În slujba Bisericii și a neamului” și-a intitulat P. S. Eftimie Luca, Episcopul Romanului și al Hușilor, o culegere de articole, studii, cuvîntări și pastorale care, într-adevăr, organizate în noul capitol, adună o prodigioasă activitate scriitoricească, desfășurată pe parcursul unui număr mare de ani, în slujba Bisericii, în povăduire, în pastorație, ca și în slujba păstrării conștiinței noastre naționale, a promovării limbii și a perpetuării memoriei acestor înaintași, din care ne putem face bune modele de urmat, pentru cler și popor. Volumul a apărut la Roman (1989, 640 p. format mare) în condiții grafice excelente.

● Prof. George Mihăilă a îmbogățit fondul istoriografic românesc, retipărirînd o lucrare de mare valoare: CRONICA UNIVERSALĂ a lui Mihail Moxa (1620), cărțurar oltean trecut la cele veșnice spre mijlocul secolului al XVII-lea. Și-a alcătuit lucrarea, probabil ca monah la Măndăstirea Bistrița (Oltenia), la îndemnul episcopului Teofil al Rîmniceului, fost înainte egumen al Bistriței. Să nu uităm că Bistrița fusese și locul de înfiere cărțurărească și isihastă a „celui mai învățat domn român pînă la Dimitrie Cantemir”, precum recunosc astăzi mari și de obște cunoscuți istorici și oameni de cultură.

Mihail Moxa a fost autorul mai multor cărți și a tradus „Pravila” de la Govora tipărită în 1640.

George Mihăilă însoțește transliterarea Cronicii de un lung și erudit studiu (p. 5—91), de identificarea și reproducerea în original a izvoarelor, de un indice de nume proprii și de cuvinte, ca și de facsimile (p. 429—585).

E o carte pentru totdeauna! (ed. Minerva, 1989, 585 p.).

● Răzvan Teodorescu publică în volumul colectiv „România în istoria universală” (III, 1, Iași, 1988, p. 543—566) un studiu intitulat: IMPLICAȚII BALCANICE ALE ÎNCEPUTURILOR MITROPOLIEI MOLDOVEI. O IPOTEZĂ. Cum mărturisește chiar autorul, în elaborarea ipotezei procedează cu prudență față de izvoarele de care se folosește, izvoare care cer implicarea istoricului în interpretarea lor. Nu ezită însă să îndrepte un „sir prea mare de coincidențe” spre ceea ce ar putea fi o certitudine (p. 566). E vorba de premisele care s-au încheiat cu actul din 26 iulie 1401, prin care Iosif I Mușat a fost recunoscut ca Mitropolit al Moldovei, printr-o decizie patriarhală constantinopolitană. În momentul recunoașterii el era, precum se știe, hirotonit episcop. De cine, cînd, unde și în ce împrejurări canonice și cum a trecut la Suceava? Apelînd la interpretări ingenioase ale unor documente nu îndeobște acceptate de istorici, Răzvan Teodorescu propune opinii interesante care, fără îndoială, ca toate problemele încă neelucidate definitiv, vor provoca discuții utile între istorici, dacă nu cumva opiniile sale vor fi acceptate, și vom avea astfel încă o problemă rezolvată.

● A apărut o carte de mare erudiție despre Ion Creangă, care va isca, fără nici o îndoială, tot atît de mari controverse în lumea criticilor literari, dacă nu cumva mulți vor evita intrarea în arendă. Căci „acest” Creangă e pe muchia dintre posibil și imposibil. Cei care ar miza pe „posibil” ar putea promova, pornind de la autorul cărții, o nouă dimensiune a creației marelui humuleștean și ar putea reuși, dar ar putea și eșua, iar cei care ar miza pe „imposibil”, chiar dacă ar pierde o șansă, s-ar pune la adăpost de cei pentru care un astfel de Creangă e din principiu (!) imposibil. Premize există în carte pentru amîndouă. Să vedem care punct de vedere va birui. E vorba de cartea postumă a lui Vasile Lovinescu: CREANGĂ ȘI CREANGA DE AUR (Buc., 1989, 408 p.).

Titlul ne indică drept criteriu mitul și inițierea care decurge din el. Noi o considerăm o încercare de curaj, unică și chiar singulară în felul ei, pentru că nici un pas nu e pe drum bădător, iar drumurile ei noi, le sînt multora nefamiliare. E o exegeză cu totul nouă, filozofică, simbolică, a basmelor humuleșteanului. A judeca drept cartea, va cere un curaj asemănător cu al autorului, și aceeași erudiție. De acestea vor avea nevoie în mod egal cei ce o vor admite, ca și cei ce o vor respinge. Nu e interpretarea despre care să se poată spune doar „merge”, sau „nu merge”. Trebuie spus și de cel pe ogorul criticii noastre interpretative, e o floare rară, ușor ciudată, de parcă ar fi răsărit dintr-o sămînță căzută dintr-o planetă îndepărtată sau dintr-o sămînță rămasă pînă acum neîncolțită, dintr-un trecut de mult uitat, pe care ni-l descoperă acum, dar numai ca pe un alfabet al unei limbi pe care n-o mai cunoaștem. Surprizele rămîn favoarea celor ce vor învăța și limba!

● Va veni oare o vreme cînd nu se va mai scrie despre Eminescu? O vreme cînd se va fi aflat și se va fi spus totul? Nu. Nu cred. Despre orice și despre oricine putem spune o infinitate de lucruri. Despre Eminescu se vor scrie și se vor spune infinite infinituri. Ion Roșu a scris o nouă carte despre ceea ce unii au putut crede că s-a spus totul: LEGENDĂ ȘI ADEVĂR ÎN BIOGRAFIA LUI EMINESCU. Vol. I ORIGINILE. (București, Cartea Rom., 1989). Sînt remarcabile investigațiile proprii, verificarea tuturor amănuntelor și curajul, dacă nu al deciziilor, cel puțin al opțiunilor ferme în probleme îndeobște controversate. Vom menționa două: după tată Eminescu ar fi fost român bănățean, cu numele sîrbizat de ierarhia Carlovițului, strămoșul său fiind preot dependent de această patriarhie. Toate celelalte ipoteze sînt respinse. Vom vedea dacă aceasta va rămîne totuși ultima. Criticii care au scris despre ea, deocamdată o notează, dar n-o scot din categoria ipotezelor. Una nouă, posibil adevărată, dar ipoteză. Să mai așteptăm așadar, nu fără a da și noi ipoteze drep-turile ei. După mamă, este identificat un Ion Iurascu, tatăl Stolnicului Vasile Iurascu, bunicul lui Eminescu, tatăl mamei sale Raluca. Ion Iurascu era basarabean din Hotin.

Ion Roșu a ajuns, după cercetări personale îndelungate, la aceste două momente de plecare din secolul al XVIII-lea, pentru stabilirea originii celui a cărui origine nu e indiferentă nimănui, chiar dacă aceasta nu-i adaugă și nici nu-i scade absolut nimic din nîmbul lui de mărimea universului în expansiune.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului — președinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Arhid. prof. Dr. Aurel Jivi, redactor adjunct; Arhid. Gheorghe Papuc, Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; Arhid. Ezechiel Oancea, tehnoredactor; Pr. Vartolomeu Constantinescu, corector.

Cititorii din străinătate se pot abona prin „ROMPRESFILATELIA”, sectorul export-import presă P.O. Box 12-201, telex 10376 presfir București, Calea Griviței nr. 64—66

ABONAMENTUL pe un an: 150 lei.

Cont nr. 45.10.4.002.

Taxa poștală plătită în numerar

Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

44.206